

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Gvillelmi Postelli De Repvblica

Postel, Guillaume

Lvgdvni Batavorvm, 1635

Cap. IV. De Ariopagitarum senatu.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-65533](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-65533)

De Ariopagitarum Senatu.

ET literarum omnium memoria, & sua æquitate severitateque longe celeberrimus est habitus senatus Ariopagiticus, quem Graii *τὸ ἐν ἀρείῳ βίβλῳ τῶν ἀριόπαχτῶν βελῶν* appellant. Ut maximo honore erat, ita numero civium non parvo quanvis incerto constabat. Incertus numerus inde procedebat, quod ex novem Thesmothetis, de quibus suo loco, solerent in eum ordinem annuo magistratu statim defuncti, redita totius anteactæ vitæ apud Logistas ratione, quidã cooptari. Accessuri Logistæ, qui à publicis rationibus magistratus erant, nomen præconi edebant, proclamareque his verbis iubebant: **Quis vult talem tali & tali functum magistratu de anteactæ vitæ**

vitæ

vitæ accusare facinoribus? Qua
proclamatione quivis, modo
probando esset, accusator ad-
mittebatur. verum ista in Logi-
stis melius. Illa severa quidem
certe admodum ratio paucos
reperiebat usque adeo omni no-
ta carentes, ut innocentia freti
augerent eum ordinem. Qui vel
fordium (quæ res alioqui ple-
risque satis familiaris videtur,
cum si ad victus rationem mu-
nerum illa receptio pertineat,
iudicibus lege sit permessa) vel
favoris vel admissi criminis notã
injustam semel habuisse proba-
tur, is nunquã in tam inviolabi-
le consortium admittebatur. Et
ne ullus fraudi locus relinque-
retur, sub dio palam præsentem-
que populi totius corona illa
ratio coram senatu putabatur.
Quotannis itaque illa ipsa ex
Thesmothetis plures eximens,
& numerum relinquebat incer-
tum,

ATHENIENSIVM. 47
tum, & deteriora in hac mortalitate longe melioribus superiora esse ostendebat. Lectus ille ordo ac institutus à Solone antiquata *ἰσχυρῆ* severitate legitur. Erant enim ante Solonis instituta *στ. Εφητᾶ*, id est, præfecti, qui de capitalibus causis ac furtis sententiam (quod ante illos regis fuerat officium) ferebant. Istorum ergo nomine Solon præsentem senatum constituit, summæ in Rep. authoritatis: qui non solum de capitalibus causis ius dicebat, verum de quibuslibet gravioribus, nõ secus quam olim iudicum decuriæ sortito & subsortito à prætore apud Romanos delectæ: & hodie in Gallia primum de criminalibus suppratores, secundo de vi illata: ac supremus in summis curiis senatus tam primum quam ex provocatione cognoscit. Quum vero causæ postulabat gravitas,
Ario-

Ariopagitis addebantur ex cæteris magistratibus non pauci veluti subadiuvæ, quemadmodum in delegatis à supremo senatu causis hodie fieri est in usu. Si magistratus novi eligerentur aut instituerentur, si reip. gratia aliquid quod ad omnes æque pertineret, in deliberationem proponeretur, si lis sæpius ob ambiguitatem dilata se offerret, cogebatur illa iudicium multitudo, ex qua quæri non liceret: vocabulo vero Attico cœtus ille ἡ σύγκλητος βουλὴ, aut κραιτεκλήσια, id est, congregatio universorum dicebatur. Porro Ariopagitarum magistratum dicere Græci consueverant ἀνεκλή & ἀδιάδοχον, id est, perennem, & vicissitudinis expertem, ad cæterarum scilicet dignitatum discrimen, quod illæ certis temporis periodis exui & deponi sole-

solerent, is nunquam. Quavis autem sine ullo discrimine omnia nefaria publice vindicarent, tamen peculiaris erat illorum cognitio de veneficiis, incendio, cæde, & vulneribus consulto atque extra primuni animi motum illatis, deque insidiarum aut proditionis in patriam molitione (quæ res in populari statu, par est læsæ maiestati in monarchia) & plurimis aliis. Mos vero iudicandi illorum, quantum litterarum monumentis est proditum, talis fuit. Statuto reo, aut accusato pro reo, post primam quæstionem testibus & coniecturis atque probationibus adornatam (nam alioqui accusare non licebat nisi talionis pœna) statim sententia ferebatur, nec in multum tempus differri solebat: ut fere solet Venetiis fieri apud decemviros; ubi tamen prius ab

D

advo-

advocatoribus & quadraginta
 viris criminalibus accusationes
 sunt prolatae. Nolo multorum
 iudicum criminalium negligenti-
 am hic saepius experram attin-
 gere, quum ipsa se satis aperiat.
 Non licebat Ariopagitis ad mi-
 sericordiam flecti. In hoc enim
 cum severitate *ἰφειτῶν* convenie-
 bant, quod pari poena par deli-
 ctum mulabatur. Id vero sacro
 sanctum veluti ac summum in
 ipsis laudat Aristoteles princi-
 pio rethorices, dum ait, *ἀπαντες*
ἡδ, οἱ μὲν οἰοῦνται δεῖν ἕτω τὰς νόμους
ἀπερδεῖν, οἱ δὲ καὶ κραῶν) καὶ
καθάπερ καὶ ἐν ἀρείῳ πάγῳ ὁρθῶς
τῶ νομοῖζοντες. quorum verbo-
 rum sententiam paucis admodum
 & elegantissime Quintilianus
 6. instit. orat. appendit. Athe-
 nis, inquit (quo nomine Ariopa-
 gum intelligebat) affectus mo-
 vere, etiam per praconem pro-
 hibe-

ATHENIENSIVM. SI
hibebatur orator. Hoc etiam illis
fuit cum Decemviris Venetis
commune: nunc etiam incipit &
in nostris summis curiis esse fa-
miliare. Noverunt enim sena-
tores clarissimi longo rerum usu
edocti, nil esse quod rhetorum &
causidicorum eloquentia versu-
tiave non possit everti, inque di-
versum trahi, ita ut ex summa
æquitate summam iniuriam, &
ediverfo, procreare videantur, si
semel auditorum, aut iudicum
animos in suam sententiam tra-
duxerint. qua peste etsi hodie ca-
reant curiæ nostræ, tamen longe
crudelius monstrum domi ale-
bant causidici quidam opiniones
doctorum opinionibus adden-
do, diversasque iuris scripti in
æqui bonique everfionem alle-
gando, & si nihil aliud, curiam
ipsam occupando ne adversarii
causã intelligat: donec tu Poyet-
te Cancellarie æquissime. illis ne-
bulo

bulonibus præscribendum regia
sanctione curasti : ne quid adfer-
rent allegationis in simplici re-
rum narratione, pariter in quæ-
stionibus & probationibus, ve-
ruisti. Verum ad institutum re-
deo. Tanta erat Ariopagitis in
iudicando fides & integritas, ut
si quis etiam scelestus admodum
creditus, post causam apud illos
dictam evaderet impune, nulla
eum vis, nulla autoritas posset
de ea causa appellare. Nulla illic
erroris propositio, nulla secunda
senatus occupatio locum habe-
bat. Forma iudicii talis fuit. Con-
iecto in vincula reo (finge de cæ-
de agi) per præcones & apparito-
res vocabantur interfecti homi-
nis necessarii, domestici, paren-
tes, amici: quorum arbitrio (quod
hodie iudicii æquitate fit) de pœ-
na statuebatur, ferebaturque sen-
tentia secundum accepti ratio-
nem : qui mos hodie quia est
Turcis

ATHENIENSIVM. 53

Turcis in usu, à me referri amplius potest. Cadhi, quod nomen apud Arabes iudicem significat, comprehenso reo homicida, curat statim fisti parentes perempti: & si illi defint, necessarios, aut illos ad quos ex illius vita utilitas pervenire poterat. Alioqui si defint illi, nomine principis & legum, more procuratoris aut advocati regii, iuris scripti & talionis pœna punit. Rogat præsentes utrum malint hominem talione an mulcta puniri, ferturq; pro illorum voto, si tamen modum non excedat, sententia. Æstimant hominẽ solidum sexaginta asprorum millibus: quæ summa ad nostram pecuniam æstimata mille & ducentos aureos nummos reddit. Nam asprum genus argenteæ monetæ est nostro Caroleo nummo pene par. Id æris cõpensat mortis damnum. Dimidiũ, hominis dimidii loco adiu-

D 3 catur.

54 DE REPUBLICA
catur. Dimidius homo est, cui
pes, manus, oculus, aut præcipuæ
partis corporis usus deest. Paris
proportionis ratio in corporibus
aut inutilioribus partibus obser-
vatur. Verum ista compensatio
ideo rarius fit, quod non statim,
flagrantique ut aiunt delicto pos-
sunt una sisti reus & affines. Pu-
pillis, mutis, linguaque impedita
hominibus succurrit prætor in
rebus pro conditione æstiman-
dis, morte itaq; aut multa reum
illorum nomine mulctat. Ario-
pagitarum ut erat maxima in iu-
dicando diligentia & sedulitas,
ita rarius id muneris infrequen-
tiusque subibant. Singulis enim
mensibus tribus tantum diebus
iudicabant, quinto, quarto, ter-
tio Cal. cuiuslibet: qui dies ita
Græce dicti sunt, τετάρτη φθίνου-
σα, ἡμίση φθίνουσα, δ' αὐτίκα φθί-
νουσα, id est, quarta, tertia, se-
cunda decrescens & iam finien-
tis

tis mensis. nam Græcos Calendis
 carere vel parcœmia docet. Præte-
 rea non coibant, nisi ob rerum
 necessitatem fieret ἡ σύγκλητος
 βεβλή, id est, indictivum confi-
 lium: cuius conditio quod ad
 magnum numerum attinet, non
 est absimilis magnis Venetorum
 comitiis, singulis octonis diebus
 semel ad magistratus deligendos
 tantum cogi solitis. De hoc sena-
 tu, multisque aliis cum Romanis
 & Gallis tum Atticis scripsit
 utriusque linguæ instauratæ lu-
 men G. Budæus in annot. primis
 in Pandect. l. ultima de senat.
 cuius sententiam etsi ex ipsis unde
 illā desumpsit authoribus possem
 adscribere, ne quid prætermisisse
 videar, paucis adferam. Ait itaq;
 ex Luciani verbis, iudicia noctu
 & silentio in Ariopaga tractari
 solita: primum, ne dicentis ratio-
 nem ullam apud se haberent, qui
 rem nudam sineque proœmio &

personarum ratione audire vel-
 lent: alterum, ne interruptioni-
 bus inter disputandum fieri soli-
 tis, se interpellarent, atque sen-
 tentia dimoverent. Inde nata est
 parcœmia, *ἀποδοτικὴ ἀντιλογία*,
 Ariopagita subticentior, dici
 solita de prudentibus & taciturnis
 viris. Nec vero una tantum
 fuit taciturnitatis ratio. nam &
 reum præterea attentius respon-
 dentem audiebant, & iudicio-
 rum secreta nunquam evulgare
 solebant: tabellaresque edebant
 sententias, ne ex maioribus au-
 thoritatis ætatis aut eruditionis
 viri, qui prior sententiam dixisset,
 præiudicio ab opinione sua
 discederent, aut (quod multi so-
 lent hodie) ad idem, responde-
 rent. Cum illis in tabellari sen-
 tentia convenit fere omnibus
 Venetis magistratibus, ea de cau-
 sa quam supra attuli: cum x. viris
 autem capitalibus, ne prodeant
 in

in vulgum aut sententiæ, aut secreta iudiciorum: utrisque optimo iure sane. Illorum authoritas enim nunquam potest imminui, dum a resta illorum nunquam rescindi aut calumniari, contempnive ab cæteris magistratibus, aut etiam à plebeiis possunt, quare quæ in rep. pestis oriri deterior possit, non video: omnia enim pessum eunt, quum semel aut negligi legum & magistratuum vis cœperit, sensimque iugum infringi cœptum excutitur. Itaque meo iudicio non debèrent illi magistratus à quibus non est provocatio, tam temere evulgare sententias, ne arbitrio viriligatorum illic antinomix pleraque reperiantur. Post Græcorum sententias videndum quid Latini de Ariopagitis scripserint. Valerius Maximus de illis ita scriptum reliquit. Eiusdem urbis (de Atheniensibus proximo capite

D s egerat)

e-gerat) & sacrosanctissimum con-
 silium Ariopagus quid quisque
 Atheniensium ageret, aut quo-
 nam quæstu sustentaretur, dili-
 gentissime inquirere solebat: ut
 homines honestatem, memores
 vitæ rationem reddendam esse,
 sequerentur. Eadem bonos cives
 corona decorandi primo consue-
 tudinem introduxit. nam & vir-
 tuti (uberrimum alimentum est
 honos &c. Quum istud ita ha-
 bere sit scriptoribus comper-
 tum, credendum est, quo tempo-
 re non iudicabant, id perquirere
 solitos. Utut sit, certum est insi-
 gni quadam prudentia & pene
 divina fuisse, quod Cicero accer-
 rimi iudicii homo illum senatum
 cum mundi rectore Deo potius
 comparatum voluerit, quam Ro-
 manum. Ait enim. Negare hunc
 mundum providentia regi, idem
 est ac si quis dicat Athenas sine A-
 riopagitis regi consilio. Quod ait

Plinius

Plinius naturalis historiæ septimo, primum capitis iudicium actum in Ariopago, mihi non videtur rationi consentaneum. Ex omnibus enim Græcis authoribus liquet Solonem hunc magistratum instituisse quod iam docui) quasi ad severitatis ephē-
τῶν moderationem. Atqui Draconem, qui hos instituerat, longe Solonem præcessisse constat, tamque severas leges in improbos statuisse, ut pœna capitali vel quodlibet holusculi furtum pleteretur: unde dici vulgo solebat, Draconem non atramento sed sanguine humano leges scripsisse. At quis credat fieri posse sub tali legum severitate, tanto tempore tot improbis in repub. perpetuo agentibus, ut omnibus seculis sit verum dictum poëtæ, *τὰ χεῖρονα*
ῥα, deteriora vincunt, neminem improbitatis dedisse pœnas? Fieri sane non potest. Quod si quis
 con-

contendat Plinium intelligere in Ariopago, id est, Athenis, aut suprema litterarum memoria: primum quidem esse verum vix poterit, quum ante ullum Græcorum imperium, iam florentissimæ res Persarum, Assyriorum, Indorum, Ægyptiorum, Syrorumque ipsa vetustate collapsæ fuissent, quæ sine facinorosorum pœna regnare tandiu non potuissent. Alterum non arguit verum fuisse etsi scripserit nemo, cuius saltem extent scripta. Quavis enim literæ ipsæ præclarorum facinorum iuxta hominum memoriam sint conservatrices, tamen non statim est credendum, si quid aut nulla hominum memoria, aut nullis litterarum monumentis est celebratum, id protinus non fuisse: nec si quid ignoras, id propterea minus in rerum est natura: nec, ut inquit Lyricus,

-Sola

*Sola comptos arsit adulteri
crines Helena-*

Et paulo post,

*Vixere fortes ante Agamemnona
multi-*

Pauloque mox,

*Paulum sepulta distat inertia
celata virtus-*

Itaque nulla in parte vero consentanea dixisse videtur Plinius: quod etsi illi in hoc loco inque multis aliis contigerit; non est mirandum, quum vir senatoriae dignitatis, inque Reip. muneribus occupatus, succisivis horis vix posset quot excerpfit describere. Hanc vero sententiam lectori excutiendam relinquens, ad alia transeo. De huius senatus dignitate sunt omnia apud aucthores plena: verum una oratio Demosthenis in Aristocratem, hunc satis aperiet: quæ quia amplissime quæ iam tradidi explicat, ad illam lectorem remitto, quum

62 DE REPUBLICA
quum alioqui nil sit à me in illo
describendo prætermiffum.

C A P. V.

De nomothetis.

N O M O Θ E T Ω Nomina
plura Græci dignitatum ge-
nera intelligunt: quæ mihi prius
aperienda videntur, quam ad rem
de qua sum dicturus, veniam.
Tres olim nomothetas apud A-
thenienses fuisse authore Suida
reperio: Draconem, Solonem,
Æschylon, non quidem illum
poësi celebrem, sed quendam
alium Athenis natum, non usque
adeo apud authores celebratum.
Secundo νομοθέται legiflatores
quicunque sunt. Verum ut ad
rem facit vocabulum, præcipue
intelligebant Athenienses unum
ad mille selectos cives, quibus le-
gum antiquandarum fiebat pote-
ftas quum non viderentur am-
plius ex Reip. usu, ac præterea il-
larum